

עדכון אחרון: אלול תש"ף, אוגוסט 2020

נייר עמדה – מינוי רב עיר מטעם מועצת העיר

רבני ערים הם דמויות מפתח בשירותי הדת בישראל. רוב שירותי הדת ניתנים ברמה המקומית, כך שלרבני ערים, אשר ניתנת להם עצמאות הלכתית, משפיעים רבות על מדיניות ועיצוב שירותי הדת באשר הם: כשרות, רישום לנישואין, קבורה, מקוואות ועוד. הסמכויות הסטטוטוריות שלהם כוללות חתימה על תעודות הכשר ונישואין לצד השתתפות בגופי בחירה שונים כגון האסיפה הבוחרת את הרבנים הראשיים לישראל ואת חברי מועצת הרבנות הראשית. נוסף לכך, פעמים רבות יש להם מעמד דתי מקומי חשוב בקהילות היהודיות, כך שהם מהווים דמות הלכתית חשובה, מקור להתייעצות הלכתית ואף תפקיד ייצוגי בטקסים ואירועים של הרשות המקומית.

הליך המינוי לרב עיר הינו מורכב ומפורט בתקנות שירותי הדת היהודיים (בחירות רבני עיר), תשס"ז-2007¹ (להלן – "התקנות"). השר לשירותי דת אמון על התנעת הליך המינוי ובמסגרתו מוקמת ועדת בחירות ואסיפה בוחרת המורכבת מנציגים מקומיים שונים: נציגי הסיעות במועצת העיר, נציגי בתי הכנסת, רבנים ונציגי ציבור מקומיים. ההליך דורש בחלקו הסכמה בין השר לשירותי דת וראש הרשות המקומית ומכיל מספר שלבים אשר לעתים מעכבים את מינוי הרב. זאת אחת הסיבות לכך שבשנים האחרונות מתעכב מינויים של רבני ערים רבים, ובפועל בכשלושים ערים בישראל אין רב עיר מכהן.² מבקר המדינה התריע בדו"ח שלו ממאי 2018 על המצב הבעייתי בו ברשויות רבות לא מתמנה רב עיר קבוע, כאשר במקומו מועצת הרבנות הראשית ממנה ממלאי מקום שאינם מתגוררים בעיר ותפקידם הזמני הוא לחתום על התעודות הנדרשות.³

רב עיר המתמנה מכוח התקנות, מתמנה לתקופה בלתי קצובה כאשר הוא עשוי לכהן 30 שנים או למעלה מכך בתפקידו, עד הגיעו לגיל 75. מצב עניינים זה, בתוספת העובדה שהרב נבחר פעם אחת על ידי גוף בוחר קטן ולא על ידי נבחר הציבור או התושבים עצמם, מייצר חוסר באחריותיות (accountability) ומחויבות של הרב כלפי הציבור אותו הוא נבחר לשרת. ישנה חשיבות רבה לתפקודו של רב עיר המחובר ומחויב לציבור המקומי. מעמד הציבורי של שירותי הדת בשפל, וכאשר מתמנה רב שאיננו מתאים לציבור בעירו ואיננו מחויב אליו, ישנו סיכוי לדרדר נוסף ביחס הציבור לרבנות. ייתכן ועדיף לבחון את נחיצותו של תפקיד רב העיר מחדש, זאת לאור המציאות בערים רבות בהן שירותי הדת לא נפגעו ואולי בחלקן אף השתפרו, ללא קשר להימצאותה של סמכות הלכתית עליונה בעיר. עם זאת, יש משמעות לגורם דתי שנשען על אמון הציבור ופועל למענו בקביעת המדיניות ההלכתית באשר לשירותי הדת. ברם, אין זה אומר שהליך המינוי האידיאלי הוא זה הקבוע בתקנות ומתבצע באחריות ובשליטת השר לשירותי דת.

על כן, מוצע בנייר זה לשקול מודל הקיים מזה עשרות שנים בעיר בני ברק – רב מטעם העירייה, או מועצת העיר. בבני ברק מכהנים שני רבנים מטעם העירייה, כאשר שניהם עוסקים גם בטיפול בתחום הכשרות על בסיס אישור של

¹ לנוסח המלא של התקנות: https://www.nevo.co.il/law_html/law01/999_816.htm

² על הבעייתיות במינוי ממלאי המקום ראה: <https://shkifut.info/2020/07/cityrav/>

³ דו"ח מבקר המדינה המלא: <https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Pages/Reports/58-20.aspx>

מועצת הרבנות הראשית.⁴ רב המועסק על ידי העירייה או על ידי תאגיד עירוני יכול לשמש כרב העיר בפועל מבחינת מרבית הסמכויות המוקנות לרב עיר המתמנה מכוח התקנות. זאת משום שמועצת הרבנות הראשית יכולה להסמיך אותו להיות ממונה על הכשרות וכן כרושם נישואין בעיר.

להלן טבלת השוואה בין רב המתמנה מטעם מועצת העיר לבין רב המתמנה מכוח התקנות (בהליך המקובל):

רב עיר מטעם מועצת העיר	רב עיר בהליך המקובל	
הרשות המקומית	המשרד לשירותי דת	אחריות על תהליך המינוי
מועצת העיר – נבחרת הציבור המקומי	אסיפה בוחרת של בין 16 ל-48 חברים, המתמנים בתיאום בין השר לשירותי דת וראש הרשות	הגוף הממנה
לפי החלטת מועצת העיר	ללא קציבת כהונה, עד גיל 75 בהתאם לתקנות	תקופת הכהונה
לפי החלטת מועצת העיר	קבוע מראש	שכר
על ידי העירייה (באופן גמיש)	מימון תואם של המשרד לשירותי דת והעירייה	מימון
אחריותיות גבוהה	אחריותיות נמוכה	אחריותיות (accountability) כלפי התושבים
בני ברק	רוב הערים בישראל	היכן קיים המודל

מוצע לראשי ערים ומועצות מקומיות, חברי מועצות ערים, וכל מי שפועל למען חיזוק שירותי הדת המקומיים לשקול את אימוצו של מודל זה של מינוי רב עיר מטעם מועצת העיר. אימוץ המודל יביא להגברת האחריותיות והמחויבות של רב העיר כלפי הציבור המקומי ובהתאם לעלייה ברלוונטיות שלו ובמקביל את חיזוק הפיקוח הציבורי המקומי על שירותי הדת.

⁴ הרב יצחק אייזיק לנדא שהוכתר כרב העיר במקום אביו שנפטר והרב שבח צבי רוזנבלט. פרוטוקול ישיבת מועצת הרבנות הראשית בה אישרו את מינויו של הרב לנדא כממונה על הכשרות בבני ברק:

https://www.gov.il/BlobFolder/generalpage/decision_36/he/%D7%94%D7%97%D7%9C%D7%98%D7%95%D7%AA%20-%D7%A4%D7%A8%D7%95%D7%98%D7%95%D7%A7%D7%95%D7%9C%20%D7%9E%D7%A1%203%20-%D7%99%D7%98%20%D7%AA%D7%9E%D7%95%D7%96%20%D7%AA%D7%A9%D7%A2%D7%98%2022.7.19.pdf